

حرکت

شماره ۶ - پاییز ۱۳۷۹

ص ص : ۱۲۰-۱۰۳

بررسی سبک رهبری، توانایی‌ها و نحوه عملکرد مربیان فوتبال باشگاه‌های دسته اول و دوم کشور (جام آزادگان)

غلامرضا جباری، دکتر هاشم گوزه‌چیان، دکتر محمد خبیری
کارشناس ارشد تربیت بدنی - استادیار دانشگاه تربیت مدرس - استادیار دانشگاه تهران

چکیده

این تحقیق به بررسی و توصیف، سبک رهبری، توانایی‌ها و نحوه عملکرد مربیان فوتبال باشگاه‌های لیگ اول و دوم بزرگسالان کشور (جام آزادگان)، پرداخته است. همچنین به دنبال بررسی وجود ارتباط معنی‌دار بین ویژگی‌های فردی (سن، مدرک تحصیلی، درجه مربیگری، سابقه مربیگری، سابقه بازیگری، تعداد کلاس‌های توجیهی گذرانده) با سبک رهبری، توانایی ایجاد حالت سبکی، توانایی رهبری، توانایی برقراری ارتباط و انتقال مؤثر پیام به بازیکنان و نحوه عملکرد مربیان در مواجهه با مسائل و مشکلات موجود در حرفه مربیگری بوده است. جامعه آماری این تحقیق، برابر با نمونه آماری است و شامل مربیان فوتبال باشگاه‌های لیگ اول و دوم کشور (۷۲ نفر) می‌باشد. ابزار گردآوری اطلاعات چند پرسشنامه گوناگون (ویژگی‌های فردی، سبک رهبری، توانایی ایجاد حالت سبکی و نشاط در بازیکنان، نحوه عملکرد در مواجهه با مسائل و مشکلات مربیگری، توانایی برقراری ارتباط و انتقال مؤثر پیام) می‌باشد که ضرایب اعتبار و روایی آنها محاسبه گردیده و تأیید شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق آمار توصیفی شامل شمارش فراوانی و محاسبه درصد فراوانی و آمار استنباطی شامل آزمون آماری مجذور کای و آزمون T بوده است.

واژه‌های کلیدی

ویژگی‌های فردی، توانایی‌ها، نحوه عملکرد، مربیان فوتبال باشگاه‌های دسته اول و دوم بزرگسالان کشور (جام آزادگان)

مقدمه

مربیگری یکی از موضوعاتی است که در مباحث روان‌شناسان ورزش، توجه ویژه‌ای را به خود جلب کرده‌است. در پنجمین کنگره جهانی روان‌شناسی ورزش که در شهر اوتاوا از کشور کانادا برگزار شد. "مربیگری و شخصیت" به عنوان موضوع اصلی کنگره اعلام گردید. در این کنگره، برای اولین بار به مبحث مربیگری به صورت مستقل پرداخته شد و همزمان با برگزاری آن، دانشمندانی چون، اورلیک^۱، پارتینگتون^۲ و سالملا^۳ کتابی را تحت عنوان تمرینات ذهنی برای مربیان و ورزشکاران انتشار دادند (۱).

در مورد حرفه مربیگری و ویژگی‌های آن مطالب متنوع و گوناگونی توسط صاحب‌نظران ارائه شده‌است و مؤلفان کتاب‌های روان‌شناسی ورزشی نیز هر کدام بخشی از مطالب خود را به بحث درباره این حرفه دشوار و جذاب اختصاص داده‌اند. مارتنز^۴ در کتاب راهنمای مربیان در زمینه روانشناسی ورزشی می‌گوید: مربیگری شغلی متفاوت با سایر مشاغل موجود در جامعه است و آنچه از مربی انتظار می‌رود این است که انسان‌های نجیب و خوب به جامعه تحویل دهد. این حرفه، حرفه‌ای توقع برانگیز و دشوار است و نیاز به مهارت‌های متفاوتی دارد. مربیگری یک حرفه مددکارانه است و باید چنین نیز باشد. مربیگری یعنی مایه گذاشتن از خود، از انرژی، از دانش، مهارت‌ها و معرفت (۲). امروزه مربیگری در رده مشکل‌ترین شغل‌ها به حساب می‌آید. یک مربی کارا باید مهارت و دانش فوق‌العاده‌ای داشته باشد تا بتواند ورزشکاران را پرورش دهد. شرایط کار در حرفه مربیگری بسیار دشوار و سخت است، زیرا در این حرفه، کار مربیان در زیر دید دقیق، موشکافانه و ریزبین افرادی چون تماشاگران، بازیکنان، مدیران ورزشی، خبرنگاران رسانه‌های گروهی و منتقدان جامعه قرار دارد. مربیگری مانند هر حرفه دیگری، دارای فراز و نشیب است، اما برای یک مربی آماده، فرازها و

1- T. Orlick

2- J. Partington

3- G. Salmela

4- Martens

موفقیت‌های آن می‌تواند بیشتر باشد (۳).

در برخی از جوامع، این تفکر وجود دارد که مربی باید از مرحله ورزشکاری و قهرمانی گذشته باشد تا دانش و مهارت‌های کسب شده‌اش بتواند توشه آموزشی و ابزار فنی کار او قرار گیرد. بدیهی است دیدگاه‌هایی از این دست نپخته و خامند. توانایی علمی، خلاقیت و داشتن سابقه بازیگری درخشان، لزوماً تضمین‌کننده اعمال مربیگری مطلوب نیستند، مربیان باید با توانایی‌های مختلفی چون روش آموزش و مهارت‌های روانی از قبیل تنظیم انرژی روانی، مقابله با استرس و فشار روانی، جلب توجه و تمرکز، چگونگی انتقال پیام و نیز با مهارت‌های مربوط به چگونگی رهبری و هنر ارتباطات، آشنایی کامل داشته باشند (۴).

پرواضح و روشن است که مربی باید رفتار ورزشکار را از هر دو جنبه بدنی و ذهنی مورد توجه قرار دهد و هرگز نباید به یکی بیش از اندازه توجه کند و از دیگری غفلت ورزد. در همین راستا، برای مربی وظایف متنوع و متعددی در نظر گرفته شده است. یعنی مربی باید بتواند در مواقع گوناگون از عهده ایفای نقش‌های متعددی برآید. مربی باید بتواند به عنوان یک معلم، جدیدترین اطلاعات و مهارت‌ها را به ورزشکاران انتقال دهد؛ به عنوان یک برانگیزاننده، راه‌ها و روش‌های مطمئن، مؤثر و قطعی را برای پیشرفت ورزشکاران ایجاد کند. به عنوان برقرارکننده نظم (ناظم) سیستمی را جهت پاداش و تنبیه ورزشکاران ایجاد نماید؛ به عنوان یک مدیر و گرداننده امور، تیمش را به نحو خوب و منظم سازماندهی نماید؛ به عنوان یک عامل تبلیغاتی، در انجام برنامه‌های مختلف برای تیمش تسلط داشته باشد. به عنوان یک مددکار، مشاور و راهنمای ورزشکاران باشد، به عنوان یک دوست، در موقع لزوم نقش حمایت‌کنندگی و تقویت‌کنندگی را برای ورزشکاران به خوبی ایفا نماید؛ به عنوان یک محقق و دانشمند، عملکرد ورزشکاران خود را مورد تجزیه و تحلیل و ارزیابی قرار دهد و نقاط ضعف و نقایص آنان را در موقع لزوم گوشزد نماید، و در نهایت اینکه به عنوان یک دانشجو و دوستدار دانش، همواره در پی یادگیری مطالب جدید باشد (۵).

در برخی اوقات، شرایط به گونه‌ای است که مربی باید دو یا چند نقش برشمرده فوق را با هم ترکیب نموده و ایفا نماید. برای مثال، مربی باید بتواند در موقع لزوم به طور همزمان نقش‌های معلمی، مدیریتی و ... را با هم انجام دهد. رالف ج. سابوک^۱ در کتاب مربی^۲ بیش از بیست نقش را برای مربیان

بیان نموده است. وی معتقد است که مربی باید بتواند از عهده ایفای نقش‌هایی چون معلم، ناظم، فروشنده، روابط عمومی، راهنما و مشاور، دیپلمات، سازمان دهنده، کارآگاه، روان شناس، قاضی و هیأت منصفه، رهبر، دیکتاتور، والدین، سیاستمدار، هنرپیشه، سرمایه‌گذار، کارگردان، مدیریت تجهیزات، تمرین دهنده و ... برآید (۶).

به عقیده روبن فراست^۳، مربیان محور اصلی و رکن مهم تیم‌های ورزشی هستند. در بین سه عامل ورزشکار، مربی و تماشاگر، مربی در رهبری تیم به عنوان یک سازمان دهنده قوی و زیربنای هر پیشرفت مطرح است (۷).

همان طوری که ملاحظه می‌شود، مربیگری حرفه‌ای است با ابعاد مختلف و نقش‌های گوناگون که گاه این نقش‌ها به نظر انسان متضاد و غیرقابل جمع می‌آید. کسانی که دارای حداقل تجربه‌ای در این حرفه باشند، به خوبی می‌دانند آنچه که از قول صاحب‌نظران و دانشمندان درباره حرفه مربیگری بیان گردید، مبالغه آمیز نیست، بلکه واقعیتی است که برای همگان ملموس نمی‌باشد. شاید یکی از دلایلی که تنها عده معدودی می‌توانند خود را با شرایط موجود در این حرفه تطبیق دهند همین تفاوت نقش‌هایی باشد که مربی باید بتواند به خوبی از عهده ایفای همه آنها برآید.

امروزه به گواه شواهد موجود، فوتبال پرطرفدارترین و محبوب‌ترین ورزش در پهنه بین‌المللی است تا آنجا که بسیاری از کشورهای پنج قاره، آن را در ردیف ورزش ملی خود محسوب می‌دارند. در کشور ما نیز فوتبال رایج‌ترین و پرطرفدارترین ورزش‌هاست و در مقایسه با تمامی رشته‌ها، بیشترین تعداد ورزشکاران را به خود اختصاص داده است. در دهه‌های اخیر، نوجوانان و جوانان میهن ما در کوی و برزن‌ها، زمین‌های خاکی محلی، مدارس و ورزشگاه‌ها، مشتاقانه به این ورزش پرتحرک و سرشار از هیجان، روی آورده‌اند. از این رو، خیل عظیم جوانان پا به توپ، ظرفیتی بسیار قابل توجه برای حضور جدی و برتر فوتبال کشورمان در سطوح قاره‌ای و فراقاره‌ای و نیز دستیابی به عناوین در خور و شایان توجه را فراهم آورده است. با عنایت به این زمینه بسیار مساعد و با دقت نظر به گرایش روزافزون نسل‌های جوان و ازدیاد توپ زن‌های پرشوق، نیاز به افزایش کادر مربیان کاردان و هدایتگر نسل جوان، بیش از همیشه احساس می‌گردد؛ مربیانی که علاوه بر دانش فنی این رشته، با جنبه‌های علمی و کارکردهای علوم مختلف در این ورزش آشنایی کاملی داشته باشند (۸).

در واقع، سبک رهبری مربیان، توانایی برقراری ارتباط صحیح و انتقال پیام به بازیکنان، توانایی تنظیم انرژی روانی بازیکنان و نحوه عملکرد مربیان در مواجهه با مسائل و مشکلات مربوط به مربیگری بازیکنان، که مورد بحث این تحقیق است، از عوامل مؤثر بر میزان یادگیری و بازدهی بازیکنان می‌باشد، از این رو بدیهی است که در شرایط یکسان تغییر یکی از شرایط می‌تواند عامل مؤثری بر میزان موفقیت مربیان باشد. از این رو، در این بررسی در پی ارزیابی سبک رهبری، توانایی برقراری ارتباط، توانایی تنظیم انرژی روانی ورزشکاران و ایجاد حالت سبکبالی در آنان و نحوه عملکرد مربیان فوتبال باشگاه‌های دسته اول و دوم جام آزادگان و سپس تشخیص عوامل مؤثر بر این عوامل مهم و لازم برای مربیگری موفق، می‌باشیم.

در مورد پیشینه تحقیق از نظر توصیفی باید گفت که تحقیق مشابهی که به بررسی عوامل مورد نظر این تحقیق بر روی مربیان مورد نظر پرداخته باشد یافت نشد. از نظر بررسی ارتباط بین متغیرهای مورد بررسی در این تحقیق و ویژگی‌های فردی، تحقیقاتی به دست آمده است، و لیکن هنوز نمی‌توان نتیجه‌گیری قطعی در این زمینه نمود، چرا که تحقیقات صورت گرفته نتایج متفاوتی را گزارش کرده‌اند. در مجموع و با توجه به تحقیقات صورت گرفته، اظهار نظر قطعی در زمینه ارتباط بین ویژگی‌های فردی و توانایی‌های مورد نظر در این تحقیق نمی‌توان ارائه کرد، از این رو ما در این تحقیق به دنبال نتایجی هستیم تا بتوانیم اظهار نظر دقیق‌تری در این زمینه ارائه کنیم. بدیهی است اظهار نظر دقیق در این زمینه نیاز به تحقیقات بیشتری دارد، باشد که آیندگان در این زمینه تحقیقات بعدی را انجام دهند.

ضرورت و اهمیت مسأله

مربیان در عرصه میادین ورزشی، جایگاه والایی دارند و نقش آنها چنان مهم است که از آنها به عنوان محور اصلی و سکاندار تیم‌های ورزشی نام برده می‌شود. مربیان با اتکا به دانش، تجربیات و اطلاعات خویش نقش اصلی را در جهت رساندن ورزشکاران به سکوهای افتخار ایفا می‌کنند. اهمیت نقش مربیان در تربیت بدنی و موفقیت ورزشکاران لزوم بررسی و شناخت وضعیت و توانایی‌های آنها را ضروری می‌سازد.

با عنایت به این نکته مهم که ارزشیابی کار مربیان امری ضروری و سودمند است و می‌توان از نتایج حاصل از آن برای بهبود و توسعه توانایی‌ها بهره‌گرفت، محقق بر آن شد که به بررسی و مقایسه سبک رهبری، توانایی‌ها و نحوه عملکرد مربیان فوتبال باشگاه‌های دسته اول و دوم کشور (جام آزادگان)

پیردازد.

اهداف تحقیق

هدف کلی

هدف از این تحقیق، دستیابی به توصیف دقیق ویژگی‌های فردی (سن، وضعیت تحصیلی، سابقه مربیگری و ...) مربیان فوتبال باشگاه‌های دسته اول و دوم کشور (جام آزادگان) است. به همین منظور سبک رهبری، توانایی‌های این مربیان در انتقال پیام و ایجاد حالت سبکی در ورزشکاران و نحوه عملکرد آنان در مواجهه با مسائل و مشکلات موجود در حرفه مربیگری مورد بررسی قرار خواهد گرفت. به عبارت دیگر، هدف کلی پژوهش این است که سبک رهبری، توانایی این مربیان در برقراری ارتباط و انتقال پیام، توانایی این مربیان در تنظیم انرژی روانی و ایجاد حالت سبکی و نحوه عملکرد آنها در مواجهه با مسائل و مشکلات موجود در حرفه مربیگری بررسی شود و ارتباط بین هر یک از ویژگی‌های فردی (سن، میزان تحصیلات، سابقه مربیگری و ...) را در میان این مربیان با سبک رهبری، توانایی‌ها و نحوه عملکردشان تعیین گردد.

اهداف ویژه

- ۱) بررسی وضعیت سبک رهبری (وظیفه‌گرایی، انسان‌گرایی) و توانایی رهبری این مربیان؛
- ۲) بررسی توانایی این مربیان در برقراری ارتباط مؤثر و انتقال پیام به ورزشکاران؛
- ۳) بررسی توانایی این مربیان در تنظیم انرژی روانی و ایجاد حالت سبکی و نشاط در ورزشکاران؛
- ۴) بررسی نحوه عملکرد این مربیان در مواجهه با مسائل و مشکلات موجود در حرفه مربیگری؛
- ۵) بررسی ویژگی‌های فردی (سن، میزان تحصیلات، سابقه مربیگری، سابقه بازیگری، گذراندن کلاس‌های توجیهی و درجه مربیگری) این مربیان؛
- ۶) بررسی و تعیین ارتباط بین هر یک از ویژگی‌های فردی (سن، میزان تحصیلات، سابقه مربیگری و ...) با سبک‌های رهبری و توانایی‌های رهبری در بین این مربیان؛
- ۷) بررسی و تعیین ارتباط بین هر یک از ویژگی‌های فردی (سن، میزان تحصیلات، سابقه مربیگری و ...) با توانایی مربیان در برقراری ارتباط و انتقال پیام در بین این مربیان؛

- ۸) بررسی و تعیین ارتباط بین هر یک از ویژگی‌های فردی (سن، میزان تحصیلات، سابقه مربیگری و ...) با توانایی این مربیان در ایجاد حالت سبکبالی و نشاط در ورزشکاران؛
- ۹) بررسی و تعیین ارتباط بین هر یک از ویژگی‌های فردی (سن، میزان تحصیلات، سابقه مربیگری و ...) با نحوه عملکرد این مربیان در مواجهه با مسائل و مشکلات موجود در حرفه مربیگری؛
- ۱۰) بررسی و مقایسه سبک رهبری (وظیفه‌گرایی، انسان‌گرایی)، توانایی‌ها و نحوه عملکرد مربیان فوتبال باشگاه‌های دسته اول و دوم کشور (جام آزادگان)؛

فرضیه‌های تحقیق

- ۱) بین هر یک از ویژگی‌های فردی (سن، میزان تحصیلات، سابقه مربیگری، سابقه بازیگری، گذراندن کلاس‌های توجیهی و درجه مربیگری)، این مربیان با سبک رهبری (انسان‌گرایی، وظیفه‌گرایی و توانایی رهبری) آنها ارتباط معنی‌داری وجود ندارد؛
- ۲) بین هر یک از ویژگی‌های فردی (سن، میزان تحصیلات، سابقه مربیگری، سابقه بازیگری، گذراندن کلاس‌های توجیهی و درجه مربیگری) این مربیان با توانایی آنها در انتقال پیام به ورزشکاران ارتباط معنی‌داری وجود ندارد؛
- ۳) بین هر یک از ویژگی‌های فردی (سن، میزان تحصیلات، سابقه مربیگری، سابقه بازیگری، گذراندن کلاس‌های توجیهی و درجه مربیگری) این مربیان با توانایی در ایجاد حالت سبکبالی و نشاط در ورزشکاران ارتباط معنی‌داری وجود ندارد؛
- ۴) بین هر یک از ویژگی‌های فردی (سن، میزان تحصیلات، سابقه مربیگری، سابقه بازیگری، گذراندن کلاس‌های توجیهی و درجه مربیگری) این مربیان با نحوه عملکرد آنها در مواجهه با مسائل و مشکلات حرفه مربیگری ارتباط معنی‌داری وجود ندارد؛
- ۵) بین سبک رهبری، توانایی‌ها و نحوه عملکرد مربیان فوتبال باشگاه‌های دسته اول و دوم کشور (جام آزادگان) تفاوت معنی‌داری وجود ندارد؛

روش تحقیق

با توجه به اینکه این تحقیق در پی بررسی و توصیف سبک رهبری، توانایی‌ها و نحوه عملکرد این مربیان می‌باشد، از این روش مناسب برای انجام این تحقیق روش توصیفی است که به صورت

میدانی انجام می‌گیرد و مراحل انجام کار عبارتند از: ۱) توزیع، تکمیل و گردآوری پرسشنامه‌های ویژگی‌های فردی، سبک رهبری، توانایی برقراری ارتباط و انتقال پیام، توانایی تنظیم انرژی روانی و ایجاد حالت سبکبالی در ورزشکاران و نحوه عملکرد مربیان (۲) جمع‌آوری داده‌های تحقیق (۳) تجزیه و تحلیل آماری داده‌های تحقیق (۴) نتیجه‌گیری و پاسخ به پرسش‌های تحقیق (۵) بحث درباره نتایج تحقیق (۶) تنظیم گزارش تحقیق.

روش و ابزار گردآوری اطلاعات

در این تحقیق جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز جهت پاسخگویی به سؤالات این پژوهش و توصیف و تحلیل و تبیین ارتباط بین متغیرهای مورد نظر، به صورت میدانی و کتابخانه‌ای و به طریق زیر می‌باشد:

- استفاده از پرسشنامه سبک رهبری که با اندک تغییرات و به دست آوردن روایی و اعتبار، از کتاب مدیریت عمومی، تألیف دکتر مهدی الوانی اقتباس گردیده است؛
- استفاده از پرسشنامه‌های بررسی نحوه عملکرد، انتقال پیام و ایجاد حالت سبکبالی که با اندک تغییرات و به دست آوردن روایی و اعتبار، از کتاب روان‌شناسی ورزشی (راهنمای مربیان و ورزشکاران)، تألیف راینر مارتنز اقتباس گردیده است؛
- استفاده از پرسشنامه اطلاعات فردی، تنظیم شده توسط محقق، که در راستای اطلاعات مورد نیاز در خصوص اهداف تحقیق بوده است.

جامعه آماری و تعداد نمونه

جامعه آماری تحقیق حاضر راکلیه مربیان (سر مربیان و مربیان) تیم‌های فوتبال باشگاه‌های دسته اول و دوم بزرگسالان کشور (جام آزادگان) تشکیل می‌دهد. که جمعاً ۸۸ نفر بوده‌اند. با توجه به محدود بودن جامعه آماری، کل جامعه آماری به عنوان نمونه در نظر گرفته شده است.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده، از شیوه‌های آمار توصیفی و استنباطی بهره‌گیری استفاده شده است. همچنین برای ترسیم نمودارها از نرم‌افزار آماری Excel و برای تجزیه و

تحلیل و تفسیر استنباطی یافته‌ها از نرم‌افزار آماری SPSS-PC استفاده شده‌است. در ضمن برای آزمون فرض‌های تحقیق، از آزمون کای اسکویر (خی دو) و (آزمون t) مورد استفاده واقع شده‌اند.

ارائه داده‌ها و تحلیل نتایج

پس از اجرای پژوهش داده‌های به دست آمده مورد تحلیل قرار گرفت که در این قسمت نتایج حاصل در دو بخش توصیفی و استنباطی بررسی می‌شوند.

داده‌های توصیفی

در توصیف وضعیت سنی مربیان فوتبال باشگاه‌های دسته اول و دوم بزرگسالان کشور - جام آزادگان در فصل ۷۹-۱۳۷۸ از تعداد ۷۲ نفر مربیان مورد بررسی در این تحقیق، رده سنی ۴۰ تا ۵۰ سال با ۳۱ نفر (۴۳/۱٪) بیشترین فراوانی و رده سنی ۲۰ تا ۳۰ سال با ۳ نفر (۴/۲٪) کمترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند.

همان گونه که در جدول ۱- ملاحظه می‌شود، رده سنی ۳۰ تا ۴۰ سال دارای فراوانی ۲۲ نفر (۳۰/۶٪) و رده سنی بالای ۵۰ سال دارای فراوانی ۱۶ نفر (۲۲/۲٪) می‌باشد.

جدول ۱- توزیع فراوانی سن مربیان

سن	۲۰ - ۳۰ سال	۳۰ - ۴۰ سال	بالای ۵۰ سال
فراوانی	۳	۲۲	۱۶
درصد فراوانی	۴/۲	۳۰/۶	۲۲/۲

در توصیف وضعیت مدرک تحصیلی این مربیان، همان گونه که در جدول توزیع فراوانی جدول ۲ ملاحظه می‌شود، از تعداد ۷۲ نفر مربیان مورد بررسی در این تحقیق، بیشترین آنها دارای مدرک تحصیلی دیپلم (۴۰ نفر، ۵۵/۶٪) و کمترین آنها دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و بالاتر (۴ نفر، ۵/۶٪) بوده‌اند، همچنین ۷ نفر (۹/۷٪) دارای مدرک تحصیلی زیر دیپلم، ۵ نفر (۶/۹٪) دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم، و ۱۶ نفر (۲۲/۲٪) دارای مدرک تحصیلی کارشناسی بوده‌اند.

جدول ۲- توزیع فراوانی مدرک تحصیلی مربیان

مدرک تحصیلی	زیر دیپلم	دیپلم	فوق دیپلم	کارشناسی	کارشناسی ارشد به بالا
فراوانی	۷	۴۰	۵	۱۶	۴
درصد فراوانی	۹/۷	۵۵/۶	۶/۹	۲۲/۲	۵/۶

در توصیف وضعیت سابقه مربیگری این مربیان، از ۷۲ نفر مربیان مورد بررسی در این تحقیق، بیشترین فراوانی مربوط به طبقه ۵ تا ۱۰ سال با ۲۴ نفر (۳۳/۳٪) و کمترین فراوانی مربوط به طبقه زیر ۵ سال با ۸ نفر (۱۱/۱٪) می باشد؛ همچنین فراوانی طبقات ۱۰ تا ۱۵ سال ۱۴ نفر (۱۹/۴٪)، ۱۵ تا ۲۰ سال ۱۳ نفر (۱۸/۱٪)، بالای ۲۰ سال ۱۳ نفر (۱۸/۱٪) می باشد.

جدول ۳- توزیع فراوانی سابقه مربیگری مربیان

سابقه	زیر ۵ سال	۵-۱۰ سال	۱۰-۱۵ سال	۱۵-۲۰ سال	بالای ۲۰ سال
فراوانی	۸	۲۴	۱۴	۱۳	۱۳
درصد فراوانی	۱۱/۱	۳۳/۳	۱۹/۴	۱۸/۱	۱۸/۱

در توصیف وضعیت سابقه بازیگری این مربیان، از تعداد ۷۲ نفر مربیان مورد بررسی در این تحقیق، طبقه بالای ۱۲ سال با فراوانی ۵۲ نفر (۷۲/۲٪) دارای بیشترین فراوانی، و طبقات زیر ۳ سال و ۳ تا ۶ سال با صفر فراوانی، دارای کمترین فراوانی می باشند. همچنین طبقه ۶ تا ۹ سال دارای فراوانی ۶ نفر (۸/۳٪)، طبقه ۹ تا ۱۲ سال دارای فراوانی ۱۴ نفر (۱۹/۴٪) هستند.

جدول ۴- توزیع فراوانی سابقه بازیگری مربیان

سابقه	زیر ۳ سال	۳-۶ سال	۶-۹ سال	۹-۱۲ سال	بالای ۱۲ سال
فراوانی	۰	۰	۶	۱۴	۵۲
درصد فراوانی	۰	۰	۸/۳	۱۹/۴	۷۲/۲

در توصیف وضعیت تعداد کلاس‌های توجیهی گذرانده شده توسط این مربیان، از تعداد ۷۲ نفر مربیان مورد بررسی در این تحقیق، ۲۸ نفر آنها (۳۸/۹٪) بین ۳ تا ۶ کلاس، ۴۰ نفر آنها (۵/۶٪) بین ۹ تا ۱۲ کلاس، ۸۰ نفر آنها (۱۱/۱٪) بالای ۱۲ کلاس، ۱۴ نفر آنها (۱۹/۴٪) بین ۶ تا ۹ کلاس و ۱۸ نفر آنها (۲۵٪) زیر ۳ کلاس توجیهی را گذرانیده‌اند.

جدول ۵- توزیع فراوانی تعداد کلاس‌های توجیهی گذرانده شده توسط مربیان

تعداد کلاس	زیر ۳ کلاس	۳-۶ کلاس	۶-۹ کلاس	۹-۱۲ کلاس	بالای ۱۲ کلاس
فراوانی	۱۸	۲۸	۱۴	۴	۸
درصد فراوانی	۲۵	۳۸/۹	۱۹/۴	۵/۶	۱۱/۱

در توصیف وضعیت درجهٔ مربیگری این مربیان، از تعداد ۷۲ نفر مربی مورد بررسی در این تحقیق، بیشترین فراوانی مربوط به درجهٔ B کنفدراسیون با فراوانی ۱۹ نفر (۲۷/۵٪) و کمترین فراوانی مربوط به درجهٔ A کنفدراسیون با فراوانی ۳ نفر (۴/۱٪) می‌باشد. همچنین ۸ نفر (۱۱/۱٪) از این مربیان دارای درجهٔ ۳، ۱۳ نفر (۱۸/۱٪) از این مربیان دارای درجهٔ ۲، ۱۵ نفر (۲۰/۸٪) از این مربیان دارای درجهٔ ۱ و ۱۴ نفر (۱۹/۴٪) از این مربیان دارای درجهٔ C کنفدراسیون می‌باشند.

جدول ۶- توزیع فراوانی درجهٔ مربیگری مربیان

درجه	۱	۲	۳	A	B	C
فراوانی	۱۵	۱۳	۸	۳	۱۹	۱۴
درصد فراوانی	۲۰/۸	۱۸/۱	۱۱/۱	۴/۱	۲۷/۵	۱۹/۴

در توصیف وضعیت سبک رهبری با جهت‌گیری وظیفه‌ای این مربیان، از تعداد ۷۲ نفر مربی مورد بررسی در این تحقیق، ۵۷ نفر (۷۹/۲٪) از این مربیان، دارای سبک رهبری با جهت‌گیری وظیفه‌ای "ضعیف تا متوسط"، و ۱۵ نفر (۲۰/۸٪) از این مربیان، دارای سبک رهبری با جهت‌گیری وظیفه‌ای "خوب تا عالی" می‌باشند.

جدول ۷- توزیع فراوانی وضعیت سبک رهبری وظیفه‌گرایی مربیان

وضعیت سبک رهبری وظیفه‌گرایی	ضعیف تا متوسط	خوب تا عالی
فراوانی	۵۷	۱۵
درصد فراوانی	۷۹/۲	۲۰/۸

در توصیف وضعیت سبک رهبری با جهت‌گیری هیجانی - اجتماعی یا دموکراتیک این مربیان، از تعداد ۷۲ نفر مربی مورد بررسی در این تحقیق، ۴۹ نفر (۶۸/۱٪) از این مربیان، دارای سبک رهبری با جهت‌گیری دموکراتیک "ضعیف تا متوسط" و ۲۳ نفر (۳۱/۹٪) از این مربیان، دارای سبک رهبری با جهت‌گیری دموکراتیک "خوب تا عالی" می‌باشند.

جدول ۸- توزیع فراوانی وضعیت سبک رهبری انسان‌گرایی مربیان

وضعیت سبک رهبری انسان‌گرایی	ضعیف تا متوسط	خوب تا عالی
فراوانی	۴۹	۲۳
درصد فراوانی	۶۸/۱	۳۱/۹

در توصیف وضعیت توانایی رهبری این مربیان، از تعداد ۷۲ نفر مربی مورد بررسی در این تحقیق، ۳۳ نفر (۴۵/۸٪) دارای توانایی رهبری "متوسط"، ۳۲ نفر دارای توانایی رهبری "ضعیف"، ۶ نفر (۸/۳٪) دارای توانایی رهبری "خوب" و هیچ‌یک از افراد مورد بررسی در این تحقیق در گروه عالی و خیلی ضعیف قرار ندارند. همان‌گونه که در جدول ۹ مشاهده می‌شود، بیشترین فراوانی مربوط به طبقه "متوسط" با ۳۳ نفر (۴۵/۸٪) و کمترین فراوانی مربوط به طبقه "عالی" و "خیلی ضعیف" می‌باشد.

جدول ۹- توزیع فراوانی توانایی رهبری مربیان

توانایی رهبری	ضعیف	متوسط	خوب
فراوانی	۳۲	۳۳	۶
درصد فراوانی	۴۴	۴۵/۸	۸/۳

در توصیف وضعیت توانایی "ایجاد حالت سبکبالی و نشاط در بازیکنان" توسط این مربیان، از تعداد ۷۲ مربی مورد بررسی در این تحقیق، ۶ نفر (۸/۳٪) در طبقه "عالی" با کمترین فراوانی، ۲۵ نفر (۳۴/۷٪) در طبقه "متوسط" با بیشترین فراوانی، ۲۱ نفر (۲۹/۲٪) در طبقه "خوب" و ۲۰ نفر (۲۷/۸٪) دارای توانایی "ضعیف" در ایجاد حالت سبکبالی و نشاط در بازیکنان هستند.

جدول ۱۰- توزیع فراوانی توانایی ایجاد حالت سبکبالی و نشاط در بازیکنان توسط مربیان

توانایی	ضعیف	متوسط	خوب	عالی
فراوانی	۲۰	۲۵	۲۱	۶
درصد فراوانی	۲۷/۸	۳۴/۷	۲۹/۲	۸/۳

در توصیف وضعیت "نحوه عملکرد این مربیان در مواجهه با مسائل و مشکلات موجود در حرفه مربیگری" از تعداد ۷۲ نفر مورد بررسی در این تحقیق، ۱۷ نفر (۲۳/۶٪) دارای نحوه عملکرد "عالی"، ۴۶ نفر (۶۳/۹٪) دارای نحوه عملکرد "خوب"، ۹ نفر (۱۲/۵٪) از این مربیان دارای نحوه عملکرد "متوسط" می‌باشند. همچنین در جامعه مورد بررسی این پژوهش مربی دارای عملکرد "ضعیف" وجود نداشته است.

جدول ۱۱- توزیع فراوانی نحوه عملکرد مربیان در مواجهه با مسائل و مشکلات مربیگری

نحوه عملکرد	متوسط	خوب	عالی
فراوانی	۹	۴۶	۱۷
درصد فراوانی	۱۲/۵	۶۳/۹	۲۳/۶

در توصیف وضعیت توانایی این مربیان در "برقراری ارتباط و انتقال پیام به بازیکنان" از تعداد ۷۲ نفر مربی مورد بررسی در این پژوهش، ۴۶ نفر (۶۸/۱٪) از این مربیان دارای توانایی "خوب"، ۱۶ نفر (۲۲/۲٪) دارای توانایی "عالی"، و ۷ نفر (۹/۷٪) دارای توانایی "متوسط" می‌باشند. همچنین هیچ یک از مربیان مورد بررسی در این پژوهش دارای توانایی "ضعیف" در "برقراری و انتقال پیام به بازیکنان" نیستند.

جدول ۱۲- توزیع فراوانی توانایی مربیان در برقراری ارتباط و انتقال پیام به ورزشکاران

نحوه عملکرد	متوسط	خوب	عالی
فراوانی	۷	۴۹	۱۶
درصد فراوانی	۹/۷	۶۸/۱	۲۲/۲

تحلیل استنباطی داده‌ها

تحلیل استنباطی داده‌ها در مورد فرضیه‌های مورد بررسی به نتایجی که در پی می‌آید منتهی شده است:

بجز در مورد سابقه بازیگری، بین سایر ویژگی‌های فردی آزمودنی‌ها (سن، مدرک تحصیلی، سابقه مربیگری، تعداد کلاس‌های توجیهی گذرانده و درجه مربیگری) با وضعیت سبک رهبری انسان‌گرایی آزمودنی‌ها، در سطح آلفای ۰/۵، رابطه معنی‌داری مشاهده نگردید؛

بین ویژگی‌های فردی آزمودنی‌ها (سن، مدرک تحصیلی، سابقه مربیگری، سابقه بازیگری، تعداد کلاس‌های توجیهی گذرانده و درجه مربیگری) با وضعیت سبک رهبری و وظیفه‌گرایی، توانایی رهبری، توانایی تنظیم انرژی روانی و ایجاد حالت سبکبالی و نشاط در بازیکنان، نحوه عملکرد آنها در مواجهه با مسائل و مشکلات موجود در حرفه مربیگری و توانایی برقراری ارتباط و انتقال مؤثر پیام به بازیکنان، رابطه معنی‌داری مشاهده نشد؛

بین "وضعیت سبک رهبری انسان‌گرایی"، "سبک رهبری و وظیفه‌گرایی"، "توانایی رهبری"، توانایی ایجاد حالت سبکبالی و نشاط در بازیکنان، نحوه عملکرد در مواجهه با مسائل و مشکلات موجود در حرفه مربیگری" و "توانایی برقراری ارتباط و انتقال مؤثر پیام به بازیکنان" مربیان دسته اول و دوم، در سطح آلفای ۰/۵ تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد.

پیشنهادها

با توجه به نتایج حاصله از انجام این تحقیق، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

۱- با توجه به نتیجه مربوط به وضعیت سبک رهبری مربیان فوق، توجه بیش از پیش در این بخش از کار آموزشی مربیان امری بدیهی به نظر می‌رسد و لازم است مسئولان مربوطه در زمینه آموزش این مربیان، با برگزاری دوره‌های مختلف مدیریت و رهبری ورزشی آنها را با این بخش از کار مربیگری

- آشنا تر سازند تا از وضعیت فعلی به وضعیت مطلوب تری در زمینه مدیریت ورزشی ارتقا یابند؛
- ۲- با توجه به نتایج ناشی از این تحقیق در زمینه توانایی‌ها و نحوه عملکرد مربیان مورد نظر در این تحقیق، لازم است مسئولان آموزش مربیان مورد نظر به افزایش آگاهی این مربیان در زمینه‌های مورد نظر مبادرت کنند و با برگزاری دوره‌های مختلف روان‌شناسی ورزشی، در ارتقای توانایی‌ها و نحوه عملکرد این مربیان اقدام نمایند؛
- ۳- با توجه به رابطه معنی دار بین سابقه بازیگری و وضعیت سبک رهبری مربیان مورد آزمون، توجه مسئولان باشگاه‌ها به این مورد خالی از فایده نخواهد بود؛
- ۴- در مورد ارتباط بین متغیرهای مورد تحقیق و ویژگی‌های فردی، لزوم تحقیقات بیشتر پیشنهاد می‌گردد تا بتوان نظر دقیق تری ارائه کرد؛

منابع و مأخذ

۱. ابوالقاسمی، محمود. "بررسی رابطه شخصیت و شیوه مدیریت مدیران مدارس راهنمایی پسرانه تهران"، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران، ۱۳۷۰.
۲. احمدی، عبدالحمید. "بررسی توانایی‌ها و نحوه عملکرد مربیان تیم‌های ورزشی دانشگاه‌های کشور"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۴.
۳. ارشاد، طیبیه. "توصیف سبک‌های مدیریت و برخی از ویژگی‌های فردی و شخصیتی مسئولین تربیت بدنی ادارات آموزش و پرورش تهران و شهرستان‌های ری و اسلامشهر"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تربیت معلم تهران، ۱۳۷۷.
۴. بیزانس و گریش. "فوتبال". ترجمه مجید جلالی فراهانی. چاپ اول، تهران، انتشارات فدراسیون فوتبال جمهوری اسلامی ایران، ص ۳۷۹، ۱۳۷۲.
۵. پیامی، میترا. "بررسی وضعیت حمایت‌های اجتماعی و ارتباط آن با فرسودگی شغلی پرستاران مراقبت‌های ویژه"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، به راهنمای زهره ونکی، دانشکده علوم پزشکی دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۵.
۶. خسروی، زهرا. "بررسی ارتباط بین شخصیت و سبک مدیریت در مدارس راهنمایی دخترانه تهران"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۳.

۷. خسروی‌زاده، اسفندیار. "بررسی ارتباط بین سبک‌های رهبری و ویژگی‌های شخصیتی مدیران تربیت‌بدنی مراکز آموزش عالی"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، ۱۳۷۵.
۸. دایگ، اریک و دیگران، "فوتبال"، ترجمه دکتر محمد خبیری و دیگران. چاپ اول، تهران. کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۴، ص ۷ و ۸.
۹. رخ‌بخش زمین، محمود. "بررسی رابطه سبک مدیریت دبیرستان‌های شیراز با ویژگی‌های شخصیتی انسان"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز، ۱۳۷۳.
۱۰. صالحی، محمد. "رابطه ویژگی‌های شخصیتی مدیران با سبک‌های مدیریت آموزشی در دبیرستان‌های ساری"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، ۱۳۷۳.
۱۱. عبدی، هما. "بررسی میزان استرس شغلی و ارتباط با فرسودگی شغلی پرستاران مراقبت‌های ویژه در شهر یزد"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۱۳۷۳.
۱۲. فاضلی بهمنی، عزیزاله. "بررسی میزان فرسودگی شغلی مدیران دبیرستان‌های دولتی پسرانه شهر تهران و رابطه آن با روش‌های مفاصله‌ای آنها"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۸.
۱۳. فراست، روبن. "روان‌شناسی ورزش (کاربرد مفاهیم روانی در تربیت‌بدنی و مربیگری). ترجمه عیدی علیجانی و مهوش نوربخش. چاپ اول، تهران، دفتر تحقیقات آموزش سازمان تربیت‌بدنی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۶۶، ص ۱۵.
۱۴. فرحبخش، سعید. "بررسی و مقایسه سبک‌های مدیریت و رهبری مدیران زن و مرد مدارس متوسطه"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۴.
۱۵. کوهستانی، حسین. "بررسی عوامل مؤثر در برقراری ارتباط بین آموزگاران و فراگیران در دوره‌های آموزشی ترویج در استان آذربایجان شرقی"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس تهران، ۱۳۷۵، ص ۷۹.
۱۶. همان منبع، ص ۸۰.
۱۷. مارتز، رابینز. "روان‌شناسی ورزش (راهنمای مربیان و ورزشکاران)"، ترجمه دکتر محمد خبیری، چاپ اول، تهران، انتشارات کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران. ۱۳۷۲ ص ۲۹.
۱۸. مارتز، رابینز. "مربیگری ورزشکاران جوان"، ترجمه عباسعلی گائینی و قوام‌الدین جلیلی. چاپ اول، تهران، انتشارات اداره کل تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش. ۱۳۷۲ ص ۴.

۱۹. مارتز، رابینز. "روانشناسی ورزش (راهنمای مربیان و ورزشکاران)"، ترجمه فرهاد هژیر. چاپ اول، تهران، انتشارات جهاد دانشگاهی (ماجد). ۱۳۷۲ ص ۵۱.
۲۰. مارتز، رابینز. "روانشناسی ورزشی"، ترجمه دکتر محمد خبیری. چاپ اول. تهران. انتشارات کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران. ۱۳۷۳، ص ۳۳۶.
۲۱. مروری بر روان‌شناسی ورزشی، فصلنامه المپیک، شماره یک، ص ۱۸، پاییز ۱۳۷۲.
۲۲. ممتحن فخرایی، شاپور. "بررسی رابطه سبک مدیران آموزشی با نوع مدرک تحصیلی و جنس مدیران دبیرستان‌های شهر تهران". پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۳.
۲۳. همتی‌نژاد، مهرعلی. "بررسی سبک رهبری معلمان مدارس متوسطه و تعیین عوامل مؤثر بر آن، دانشگاه گیلان"، معاونت پژوهشی، ۱۳۷۲.
۲۴. وفایی بوربور، صدیقه. "نقش جهت‌گیری دینی (درونی و بیرونی) و مقابله‌های مذهبی در استرس شغلی دبیران زن شهرستان همدان"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۸، ص ۱۰۷.
۲۵. وفایی بوربور، صدیقه. "نقش جهت‌گیری دینی (درونی و بیرونی) و مقابله‌های مذهبی در استرس شغلی دبیران زن شهرستان همدان"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۸، ص ۱۰۴.
۲۶. وفایی بوربور، صدیقه. "نقش جهت‌گیری دینی (درونی و بیرونی) و مقابله‌های مذهبی در استرس شغلی دبیران زن شهرستان همدان"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۸.
27. Behyv. Kelly and Diane Igill. "An Examination of Personal Situational Variables". Stress Appraual and Buruout in Collagate Teacher-Coaches". Research quarterly for Exercise and Sport, 1993. Vol 64(1). 64-102.
28. Belly C.Kelly . "A model of Stress and Burnout on Collegiate Coaches: Effects of Gender and Tune of Season". Research Quarterly for Exercise and Sport. 1994, Vol 65.
29. Burnout in Women Coaches . Journal of Physical Education & Recreation & Recreation & Dance. May-June 1994.
30. Drayton, Hargrove, Shirlee . "Perception & Leadership Behaviors,

---

Personality, Habidenss & Interaction Patterns of Nurse Managers In Participstory & Traditional Selections", Ph.D. Dissertation Teemple Univesity; 1993, P 106.

31. Glpeson and Geft. "The Coach in Action". Page 8.

32. Henry. Berg. Kenneth. "Leadership Styles & Pernonality Type of Minnesotx School Superintendsrts". Ph.D. Dissertation University of Minnosota; 1993, P 249.

33. Obid-PP. 64-102.

34. Ralph, Sabock. The coach. USA. Human Kinetics. 1985, Page 91-117.

35. Rsearch Quarterly for Exercise & Sport, 1993, Vol 64. No 1. An Examination of Personal situational Variables. Stress Appraual & Buruout in Collagate Teacher-Coaches, Betty V. Kelly & Diane LGill.

36. Rsearch Quarterly for Exercise & Sport. 1994. Vol 65. Nt. A Model of Stress & Burnout on Colleginto Conches. Effects of Gender & Time of Season. Belly C. Kelly.

37. Uzigne, Emanoel Okey: "Management Styles & Demographic Charactristics of Chief Academic Officiers", Ph.D. Dissertation The University of Toledo ; 1994/ P 232.